

Paragraaf 1 | Waardoor raakte Europa na 1945 verdeeld in twee ideologische blokken en waardoor groeide de spanning tussen deze blokken?

De Koude Oorlog begon na WO II en ging tussen de twee supermachten: Verenigde Staten en Rusland. De spanningen begonnen toen Amerikaanse president Wilson tijdens WO I "vrijheid voor de democratie" wilde. Dat was gericht tegen het Duitse keizerrijk, maar Sovjet-Unie kwam daarbij. Zij gingen namelijk en communistisch beleid voeren zonder partijen, een klasseloze maatschappij en geen kapitalisme. Ze wilde een wereldrevolutie voor het communisme. Dat moedigde, ideologieleider Lenin, aan door mensen in andere landen op te roepen. Hieruit ontstond bijvoorbeeld de Spartakus-opstand in Duitsland.

Ook in Rusland zelf verliep het onrustig, het (communistisch) Rode Leger streed voortdurend tegen de Witten, die steun kregen van de VS.

De Sovjet-Unie bestond uit heel veel landen waaronder, Rusland, Georgië en Oekraïne.

Stalin was de opvolger van Lenin. Hij zette het 5-jarenplan in werking en creëerde collectieve boerderijen. Verder was alle macht in handen van de communisten, werd de economie volledig gecontroleerd en er was geen vrijheid van meningsuiting en media. Ook werd propaganda ingezet.

Dit systeem staat lijnrecht tegenover het Amerikaanse systeem van democratie, kapitalisme en individuele vrijheid.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd VS aangevallen door Japan en Sovjet-Unie door Duitsland. VS en Sovjet-Unie gingen toen samenwerken (de geallieerden). Na de WO II gingen ze beide samenwerken in de Verenigde Naties (VN). Maar de betrouwbare Roosevelt stierf en Truman kwam aan de macht. Hij vertrouwde Stalin voor geen cent. De spanningen liepen vanaf toen sterk op.

Truman verdacht Stalin ervan dat hij het communisme Europees wou maken. Stalin dacht dat Truman het communisme wou uitbannen.

Tijdens de conferentie van Potsdam (1945) werd duidelijk dat Amerika bezig was met het versterken van een geheim superwapen, de atoombom. Deze was gebruikt in Japan, Truman vertelde Stalin van hun militaire voortgang op zo'n manier dat Stalin het opvatte als intimidatie.

Toen begon de Koude Oorlog. Sovjet-Unie maakte Polen, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Roemenië en Bulgarije communistisch.

Truman wilde niet dat het gebied zich uitbreidde. Hij was van mening dat de VS vrije volken moest helpen tegen de communistische dreiging, dit is de Trumandoctrine. Hij voerde een containmentpolitiek (indammen), daarmee werden Europese landen ingedamd en kregen ze bescherming van de VS tegen de communisten.

Daardoor raakte Europa verdeeld in twee blokken. De grens ging midden door Duitsland, Berlijn lag in het Sovjet gedeelte maar was ook verdeeld. Toen de muur daar, in Berlijn, werd gebouwd (1961)(door de communisten) maakte de Amerikanen zich populair in Duitsland door de West-kant (Westerse kant) in leven te houden door vliegtuigen geladen met voedsel. Transport over de grond was immers niet meer mogelijk.

In 1949 werd in West-Duitsland de Bondsrepubliek Duitsland (BRD) opgericht. In Oost-Duitsland de Duitse Democratische Republiek (DDR). In hetzelfde jaar sloten de West-Europese landen (exclusief BRD) met de VS een militair bondgenootschap: de NAVO. Later, in 1955, kwam de tegenhanger: het Warschapact van de Oost-Europese landen (inclusief DDR).

Paragraaf 2 | Waardoor liep de Koude Oorlog op kritieke momenten niet uit op een militaire confrontatie tussen beide grootmachten?

Toen de NAVO in 1949 werd opgericht mocht de BRD (Bondsrepubliek Duitsland, West-kant) niet mee doen. In 1955 mocht het wel, er kwam ook een Duits leger. Als reactie daarop kwam het Warschaupact van de Sovjets. De DDR werd wél meteen lid van het Warschaupact. Nu stonden beide kanten ook militair tegenover elkaar.

Stalin stierf (1953), daarmee kwam een einde aan de ergste onderdrukking. Het beleid ging van oorlog-dreiging over naar vreedzame co-existentie (communisme en kapitalisme bestaan naast elkaar).

Toch bleef een totalitaire dictatuur wel bestaan. Alleen individuen kregen iets meer vrijheid en strafkampen werden geëindigd. De nieuwe president, Chroesjtsjov was ook tegen Stalin en noemde hem een tiran. Mensen kregen het gevoel dat er meer vrijheid was, dus gingen ze over tot actie:

Hongaarse Opstand

In Boedapest (Hongarije) kwam een opstand. Studenten demonstreerde op straat voor vrijheid en democratie. Een Stalin-standbeeld werd omver getrokken. Nagy, de machthebber in dat land, beloofde te onderhandelen. Hij beloofde zelfs dat Hongarije zich los zou maken van Sovjet, het Warschaupact en de troepen in het land.

Dit was voor Chroesjtsjov een brug te ver. Het Rode Leger ging orde op zaken stellen. Het vermoorde 3000 demonstranten, executeerde Nagy en stuurde 10-duizenden naar de gevangenis.

Amerika durfde niet Hongarije te verdedigen, een derde wereldoorlog lag dan op de loer.

De Berlijnse Muur

De relatie verbeterde, toch was er in Berlijn weer spanning. Er zat een gat in het IJzeren Gordijn, veel Oost-Berlijners gingen naar de West-kant, BRD. Daar was het welvarender, de DDR liep leeg. Chroesjtsjov bouwde daarop in 1961 een zwaarbewapende muur. De uittocht was gestopt, ook Kennedy was opgelucht. Want zo was de spanning gesust. Daarom ondernamen de Amerikanen ook niks.

De Cubacrisis

De Cubacrisis was het gevaarlijkste moment van de Koude Oorlog, een derde wereldoorlog had zo kunnen uitbreken (1962). Fidel Castro (communist) had met rebellen de Amerikanen verjaagt. Hij vestigde een communistische één partijstaat. De vijand zo dichtbij was gevaarlijk, Kennedy (Westers, kapitalist) voerde toen een invasie uit, dit mislukte. Chroesjtsjov stuurde ondertussen versterking: schepen met kernwapens(!). Amerika had immers hetzelfde gedaan bij de Sovjets, VS had namelijk kernwapens in Turkije (heel dicht bij Rusland) neergezet.

De VS stond de Russische schepen op te wachten met wapens. Als ze niet zouden terugkeren voor een bepaalde linie werd er geschoten. Dan was de oorlog begonnen. De schepen voerde door tot het punt, en keerde op het randje om. De hele wereld zat met doodsangsten voor de tv te kijken, het liep met een sisser af. Maar gevaar was er nog steeds, er stonden nog lanceerinstallaties op Cuba. Chroesjtsjov liet deze weghalen, op afspraak dat Kennedy hetzelfde deed in Turkije. De rust keerde weer terug.

Paragraaf 3 | Waardoor namen de spanningen tussen Oost en West af?

De Cubacrisis zorgde voor een besefmomentje dat het wel even heel gevaarlijk was. De spanningen namen daarop af. Er brak een periode van detente (rust) aan. Om een herhaling te voorkomen kwam er betere communicatie. Er kwam tussen Washington en Moskou een hotline waarmee leiders direct contact konden hebben via een soort email.

Maar de detente zorgde niet dat de grootmachten de controle over hun invloedssferen loslieten. Breznjev, de opvolger van Chroesjtsjov, ontwikkelde een doctrine (de Breznjevdoctrine) om Oost-Europese landen, die dreigde af te glijden naar het Westen, met militair ingrijpen weer terug te krijgen.

In 1975 werd Europa het toneel voor de Koude Oorlog. Sovjet-Unie plaatste middellangeafstandsraketten die niet de VS, maar Europa wel, kon bereiken. NAVO plaatste op hun beurt ook deze raketten in Europa. De Europeanen werden toen bang en boos, de angst werd vergroot omdat Reagan (opvolger Kennedy) veel agressiever te werk ging. Hij maakte ook plannen voor een Strategic Defense Initiative (SDI), dat is een onzichtbare koepel verbonden door satellieten die kernraketten uit de lucht kunnen schieten.

Ondertussen raakte de Sovjet-Unie economisch steeds verder achterop. Gorbatsjov (opvolger van Breznjev die Sovjet economisch heeft verknald) werd toen bang. Toen kwam er in 1987 een sensationeel verdrag in IJsland over ontwapening en vrede. De middellangeafstandsraketten moesten worden vernietigd.

Gorbatsjov veranderde nog iets: hij dacht dat het communisme alleen kon overleven als er *glasnost* en *perestrojka* kwam. Oftewel: openheid en verbouwing.

De staat moest transparant zijn en ruimte geven aan particuliere initiatieven.

Het plan werkte niet uit, de economie verslechterde en armoede nam toe. Andere volken mochten nu zelf kiezen wat ze wilde. Vanaf toen vertrok het ene na het andere land uit de Sovjet-Unie:

Polen, er kwamen vrije verkiezingen. De communistische partij haalde toen 1 van de 100 zetels.

Hongarije, de communistische partij hief zichzelf op.

DDR, probeerde de opstand nog te stoppen. Maar durfde niet teveel geweld te gebruiken en stond reizen langs de grens toe. Gorbatsjov hief de DDR toen op en liet het toetreden tot de Bondsrepubliek Duitsland (BRD).

Toen pakte Boris Jeltsin de macht, hij zette Gorbatsjov af en hief de Sovjet-Unie op in 1991, ook verbood hij de communistische partij.

Europese landen waren bang voor de hereniging van Duitsland, het was nu weer sterk (net als vroeger). Daarom gingen Europese landen samenwerken. Later kwam er een Verdrag van Maastricht (1992). Hier werd de Europese Unie opgericht en de Euro ingevoerd. Vanaf 2004 traden Oost-Europese landen toe tot de EU.

De Koude Oorlog in tijdsvolgorde:

- Sovjet-Unie voert communistisch beleid zonder partijen en kapitalisme
- Sovjet-Unie wil revolutie voor communisme
- Lenin roept moedigt dit aan
- Spartakus-opstand in Duitsland
- Stalin volgt Lenin op
- Sovjet-Unie volledig gecontroleerd en 5-jarenplan in werking
- Truman volgt Roosevelt op
- Conferentie Potsdam (1945), wantrouwen stijgt
- Sovjet-Unie neemt landen in en maakt het communistisch
- Trumandocctrine (vrije volken beschermen tegen communisme), Europese landen indammen (containmentpolitiek)

- Ontstaan verdeling twee blokken
- BRD en DDR worden opgericht (1949)
- NAVO wordt opgericht (1949)
- Stalin sterft (1953)
- Vreedzame co-existentie
- BRD wordt lid van NAVO (1955)
- Warschaupact wordt opgericht (1955)
- Hongaarse Opstand
- Dichten van het gat IJzeren Gordijn in Berlijn (1961)
- Cubacrisis
- Verwijderen kernwapens Cuba en Turkije
- Detente + instelling hotline
- Breznjevdoctrine (militair ingrijpen afglijden Oost-Europese landen)
- Protest tegen middellangeafstandsraketten in Europa
- Reagan toont SDI concept
- Sensationeel verdrag in IJsland voor ontwapening (1987)
- Gorbatsjov wil glasnost en perestrojka (openheid en verbouwing)
- Plan mislukte, landen mochten zelf kiezen Sovjet-Unie ja of nee
- Landen maken zich onafhankelijk
- Val van de muur in Berlijn (1989)
- Gorbatsjov heft DDR op
- DDR voegt zich samen met BRD (nu Duitsland)
- Jeltsin pakt de macht en heft Sovjet-Unie op (1991)
- Oprichting EU en invoering Euro (1992)
- Oost-Europese landen treden toe tot de EU (2004)